

FÖRVALTNING

Handläggare: Henrik Sundblom
Titel: Avdelningschef förskola
E-post: henrik.sundblom@norrtalje.se

Till: Barn- och skolnämnden

Utredning avseende pedagogisk omsorg där verksamhetsformen förskola inte kan upprätthållas på grund av lågt barnantal

Förslag till beslut

Barn- och skolnämnden tar del av utredning avseende pedagogisk omsorg och beslutar att uppdraget ska anses som slutfört.

Sammanfattning

Barn- och utbildningsförvaltningen har i verksamhetsplanen för barn- och skolnämnden 2025 fått i uppdrag att utreda möjligheten att ersätta små förskolor med pedagogisk omsorg. Grunden för all skol- och förskoleverksamhet är att det finns barn boende i området som väljer att gå i de verksamheter som finns på landsbygden.

I dagsläget finns det fyra förskolor i Norrtälje kommun med 10 eller färre barn inskrivna i verksamheten. Samtliga verksamheter har funnits under lång tid och minskningen av barn har fortsatt över tid och har nu nått under en kritisk volym. Det bedöms då vara bättre att de ersätts med pedagogisk omsorg.

Organisatoriskt är det bästa alternativet att förskolan avvecklas och att det under perioden tills det att verksamheten stängs arbetas för en möjlighet till uppstart av fristående pedagogisk omsorg i närhet till den avvecklade förskolan. Den nyetablerade verksamheten bör få rätt till lokaliseringstöd så att den aktör som startar upp verksamheten erhåller en ekonomisk trygghet i uppstartsfasen.

Ärendet

Barn- och utbildningsförvaltningen har fått i uppdrag av barn- och skolnämnden att utreda möjligheten att erbjuda pedagogisk omsorg på platser där förskola inte kan upprätthållas på grund av lågt barnantal.

En rapport från PWC 2024 gör gällande att om tillräcklig kvalitet i förskolan inte kan garanteras på grund av lågt barnantal, bör verksamheten skifta fokus och drivas som pedagogisk omsorg i stället.

I Norrtälje kommun minskar antalet barn i förskoleålder. Hela förskoleorganisationen har ett kapacitetsöverskott, med ett större antal förskoleplatser än förskolebarn i kommunen. Det ger olika effekter för förskolorna beroende på var de är lokaliserade. I synnerhet förskolor som ligger på landsbygden har stora utmaningar med ett begränsat antal barn som bor i deras närhet.

Även om verksamhetsformen pedagogisk omsorg är mindre eftersträfvansvärd ur ett utbildningsperspektiv än förskola, är det mer fördelaktigt att driva pedagogisk omsorg än en alltför liten förskola. I en förskola där barngruppen är för liten får inte barnen det samspel med andra barn i samma ålder som behövs för att barnen ska lära och utvecklas enligt uppdraget i förskolans läroplan. Att driva pedagogisk omsorg i stället för förskola gör också att de lagstiftningsmässiga kraven på verksamheten lättas.

Ur barnperspektivet är barns rätt till god utbildning det allra viktigaste. Barn behöver trygghet, men behöver också ges möjlighet att interagera med andra barn och vuxna med olika bakgrund. Varje enhet ska ha tillräckligt stora undervisningsgrupper för att ge goda förutsättningar för stimulans, kamratskap och mångfald.

Om en fristående utförare är intresserad av att starta upp verksamhet inom förskola eller pedagogisk omsorg i Norrtälje kommun är det alltid möjligt att ansöka om tillstånd av barn- och skolnämnden. Att någon skulle ansöka om att starta upp fristående pedagogisk omsorg på landsbygden i närhet av en befintlig förskola med lågt barnantal kan dock inte ses som sannolikt.

Om en liten kommunal förskola avvecklas kan det därför i beslutssatsen förslagsvis lyftas fram möjligheten med ett lokaliseringsstöd för den som vill ansöka om att driva fristående pedagogisk omsorg, under en period av två år från avvecklandet. Den pedagogiska omsorgen är då skyldig att erbjuda alla barn upp till sju plats i verksamheten och kan inte välja att ha färre barn än sju om de söker placering i verksamheten.

Förslagsvis kan en nystartad verksamhet få lokaliseringsstöd vid minst fyra barn det första året för att sedan öka till fem barn från år två. Lokaliseringsstödet bör utformas som en garanterad intäkt under uppstarten så att utföraren kan få möjlighet att bygga upp verksamheten. Att ha sju barn som brytpunkt för lokaliseringsstöd som utgångspunkt grundar sig på att det är det antal barn som en ensam utförare i pedagogisk omsorg kan ha utan att ha en ytterligare medarbetare anställd hos sig. Sjunger barnantalet till fem eller färre efter två år upphör lokaliseringsstödet och verksamheten får då själv avgöra hur den agerar utifrån detta.

När barn tas emot i enskild pedagogisk omsorg där deras vårdnadshavare arbetar får kommunen inte lämna bidrag för fler barn till vårdnadshavaren än det antal barn till andra som har tagits emot. *Lag (2022:241)*.

För att kommunicera kring möjligheten att kunna starta pedagogisk omsorg bör samverkan ske med kommunstyrelsekontorets funktioner för företagande samt landsbygds- och skärgårdsutvecklare. Att stärka samverkan på de små orterna på landsbygden skapar arbetstillfällen och möjlighet till lokal utveckling. Det kan leda till en formalisering av processen som hanterar den typ av beslut som till exempel ligger för Björkö-Arholma och Herrängs förskolor.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts av barn- och utbildningsförvaltningen.

Ekonomiska konsekvenser

Ur ett ekonomiskt perspektiv innebär det ingen större skillnad om en liten förskola ersätts med pedagogisk omsorg som bedrivs i lokal (ej hemmiljö) och i kommunal regi.

För att underlätta en uppstart av fristående pedagogisk omsorg på landsbygden med tydliga ekonomiska ramar behöver barn- och skolnämnden ge barn- och utbildningsförvaltningen uppdraget att ta fram ett sådant underlag.

Utmaningen med pedagogisk omsorg i kommunal regi är i grunden att om en medarbetare ska vara anställd och ha verksamhet i sitt hem så behöver en till medarbetare engageras för att klara de reglerade öppettiderna av 60 timmar per vecka.

Lokaliseringsstöd för pedagogisk omsorg behöver införlivas i Norrtälje kommuns resursfördelningsmodell för att det hela ska vara genomförbart. Hur den konstruktionen ska se ut behöver noggrant analyseras, men bör bygga på att verksamheten ligger nära en tidigare avvecklad förskola. Den bör även bygga på ett minimum av antal barn som ska vara inskrivna i verksamheten och att verksamheten så länge den får lokaliseringsstöd ska erbjuda alla barn som önskar placering när önskemål framkommer.

Om verksamheten bedrivs som pedagogisk omsorg i förskolans lokaler blir den ekonomiska effekten mellanskillnaden i lön för en barnskötare i stället för en förskollärare som är ca 180 000 kronor per år. Större ekonomiska effekter kan uppnås om den pedagogiska omsorgen bedrivs i en alternativ lokal och förskolelokalen kan avyttras. I exempelvis Herräng skulle det möjliggöra att hela skolfastigheten kan avyttras från kommunens lokalbank.

Konsekvenser för barn

En liten förskola kan i mångt och mycket likställas med en pedagogisk omsorg då den har stora utmaningar att nå upp till och upprätthålla en verksamhet i enlighet med förskolans kvalitetskrav. Kompetensutveckling, samarbete och kompetensförsörjning i form av medarbetare vid nyanställning och vikarietillsättning är utmaningar i en liten verksamhet. I en verksamhet med få barn finns det ett begränsat antal kamratrelationer för barnen att bygga, vilket även begränsar samspelet med andra barn oavsett om det är verksamhet i form av förskola eller pedagogisk omsorg.

Att organisera pedagogisk omsorg tydliggör för vårdnadshavare den begränsning som finns i verksamheten och ger dem själva möjlighet att avgöra hur de vill agera utifrån de förutsättningar som finns. Det vill säga barnens rätt till utbildning i form av förskola eller närheten till omsorg för barnen under dagen. Grunden för en förskola med god kvalitet är att det finns ett visst antal barn i verksamheten. Verksamheter med mycket få barn riskerar brister i utbildningens kvalitet.

Landsbygds- och skärgårdsperspektiv

Grunden för all skol- och förskoleverksamhet är att det finns barn boende i området som väljer att gå i de verksamheter som finns på landsbygden. I dagsläget finns det fyra förskolor i Norrtälje kommun med 10 barn eller färre inskrivna i verksamheten.

I samverkan med lokalsamhället lyfts skola och förskola fram som nyckelfunktioner för att utveckla orten eller bygden. Samtidigt har skol- och förskoleverksamheter funnits under lång tid och minskningen av barn har trots det fortsatt. Nu är förskolan under den kritiska volym där möjligheten att ersätta förskola med pedagogisk omsorg behöver tas i beaktande.

En lokal aktör som startar en verksamhet med lokaliseringsstöd skapar även möjlighet till lokalt företagande och arbetstillfällen på orten.

Förvaltningsdirektör/titel
Barn- och utbildningsförvaltningen

Avdelningschef förskola
Barn- och utbildningsförvaltningen

Bilaga/Bilagor

- Utredning avseende pedagogisk omsorg där verksamhetsformen förskola inte kan upprätthållas på grund av lågt barnantal, daterad 2025-04-28

Beslut skickas till

Barn- och utbildningsförvaltningen
Kommunstyrelsekontorets skärgårds- och landsbygdsutvecklare samt näringslivsenhet